

M:

Mnenja in predlogi, ki jih je pripravil zavod Motovila na podlagi izkušenj oblikovanja in izvajanja programa Ustvarjalna Evropa, kulturne in avdiovizualne politike EU ter dialoga s predstavniki sektorja v Sloveniji. Dokument naj bo v pomoč deležnikom v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih (KUS), vključno z AV, za sodelovanje pri [javnem posvetovanju](#) z Evropsko komisijo o programih EU na področju vrednot in mobilnosti, namenjeno oblikovanju programov financiranja EU za obdobje po letu 2020. Spletni [vprašalnik](#) lahko izpolnite do 8. marca 2018.

Kakšni so učinki programov EU na nacionalni ravni?

- **Kultura ima pozitiven vpliv na številna področja in politike (EU)**, od zdravja do inovacij, od rasti in delovnih mest, mednarodnih odnosov, kohezije in migracij, do izobraževanja in spodbujanja demokratičnih načel, potrjuje [publikacija CAE](#) (feb. 2018). O pomenu, vrednotah in vrednosti kulturne razsežnosti se strinjajo številne institucije EU, npr. glej [Sklepe Sveta](#) (14. dec. 2017), [Rimsko deklaracijo](#) (25. mar. 2017), dnevni red socialnega vrha v [Göteborgu](#) (17. nov. 2017), [sporočilo Komisije](#) z naslovom „Krepitev evropske identitete s pomočjo izobraževanja in kulture“ (14. nov. 2017), zasedanje [Sveta EU](#) (21. nov. 2017). Pomenu kulture pritrjujejo tudi državljani EU ([Eurobarometer](#), maj 2017), saj je kultura ključni dejavnik, ki spodbuja evropski občutek skupnosti. Ne nazadnje države članice v letu 2018 praznujejo Evropsko leto kulturne dediščine.

- **Pozitivni učinki programa Ustvarjalna Evropa:** Program predstavlja ključno podporo za mednarodno sodelovanje slovenskega sektorja (v Sloveniji je to glavni tovrstni vir financiranja) in torej bistveno prispeva k širjenju in krepitvi mednarodnih povezav, profesionalnih izkušenj, večji prepoznavnosti v mednarodnem prostoru (festivali, sejmi, razstave) ter je nujna podpora in spodbuda za NVO in zasebni sektor (AV sektor in založniki) na malih trgih. Pozitivnim učinkom in dodani vrednosti programa Ustvarjalna Evropa pritrjuje tudi Evropski parlament ([2017](#)).

- **Nacionalni mehanizmi sofinanciranja:** Nacionalne institucije (Ministrstvo za kulturo RS, Javna agencija za knjigo RS) so uvedle poseben mehanizem za sofinanciranje projektov s podporo Ustvarjalne Evrope (Ministrstvo za javno upravo RS in Mestna občina Ljubljani tak mehanizem še pripravljata). Žal pa nacionalne institucije prevečkrat razumejo sredstva EU kot nadomestilo za umanjkanje virov financiranja na nacionalni ravni.

Kakšni so izzivi kulturne in avdiovizualne politike?

- **Manj poudarka tržni vrednosti kulture.** Poudari se naj kakovost pred količino.

- **Podpora manjšim izvajalcem** z omejenimi finančnimi in človeškimi viri, ki pa so fleksibilni, prodorni, mednarodno dobro povezani.

- Upoštevati posebnosti in omejitve **malih držav in jezikov** ter razdrobljenost trgov.

- **Zagotoviti ustrezne in raznolike finančne vire.** Spodbuditi je treba privatne investicije v KUS (donacije, sponzorstva, oblikovati sistem olajšav za gospodarski sektor, ki namenja sredstva za kulturo). Oblikovati je treba mehanizme podpore za individualno mobilnost za namen spodbujanja mreženja in mednarodnega sodelovanja.

- **Opolnomočiti** (mlade) predstavnike KUS z novimi veščinami in znanji. Preveč se osredotoča na digitalizacijo v/za KUS, pri čemer bi se morali prej vprašati o potrebah opolnomočenja sektorjev.

- **Enakovredno upoštevanje vseh področij kulture.** V finančnih mehanizmih je velik pomen pripisan področju kulturne dediščine, zaostaja pa »živa« umetnost, ki jo je treba velikokrat priključiti (kulturnemu turizmu (tudi npr. pri vključevanju v kohezijsko politiko).

MOTOVILA

Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji, Pisarna: Upravna zgradba SEM, Metelkova 2, SI-1000 Ljubljana
E: info@ced-slovenia.eu T: +386 (0)1 300 87 87 www.ced-slovenia.eu
Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji je nacionalni informacijski urad programa EU Ustvarjalna Evropa (2014-2020).
Dejavnosti urada omogočata Ministrstvo za kulturo RS in Evropska komisija.

Center
Ustvarjalna
Evropa
v Sloveniji

M:

- Pri oblikovanju strategij za sodelovanje s partnerskimi državami se je treba **izogniti evropocentrizmu**. Večjo pozornost naj se nameni obrobju EU in sodelovanju z izvajalci iz tretjih držav.
- **Več deregulacije** kulturnega prostora: upravljalci politik naj poskrbijo za ustrezne pogoje delovanja sektorjev in ustrezne finančne mehanizme, vsebino pa prepustijo ustvarjalcem.
- **Uskladiti protipiratske politike** na nacionalni in EU ravni; soočiti se je treba z upadom obiska kinematografov.

Kakšni naj bodo cilji prihodnjega programa, kaj jih ovira za doseg?

- **Usklajenost in ravnovesje ciljev, smernic in prioritet:** Cilji so pomembni, a jih mora Komisija jasneje uskladiti, pri tem upoštevati realno politično, družbeno/socialno in ekonomsko stanje v EU ter upoštevati ravnovesje med njimi. Kulturni in socialni cilji so trenutno podrejeni prispevku programa h gospodarskemu razvoju. Smernice programa se ob izvajanju preveč spreminjajo (in včasih celo nasprotujejo). Komisija mora tudi jasneje opredeliti, kaj konkretno je treba zasledovati pri ciljih in prioritetah in poudariti trajnostni vidik.
- **Enakost in ravnovesje pri oblikovanju finančnih mehanizmov:** Potrebno je ravnovesje med mehanizmi financiranja in enakim ter prilagojenim pristopom do vseh sektorjev. [Finančni instrumenti](#), kot so jamstva in posojila, so primerni za projekte, ki ustvarjajo dobiček. Podpore (*grants*) pa so ključnega pomena za sofinanciranje inovativnih kulturno-umetniških praks in nadnacionalnega kulturnega sodelovanja, ki vključujejo/imajo socialno/družbeno funkcijo. AV sektorji imajo težave z dostopanjem do bančnih garancij in posojil (morda bo težavo deloma odpravil obstoječi jamstveni mehanizem Ustvarjalne Evrope). Finančni mehanizmi naj imajo strateški pristop in naj sledijo oz. dopolnijo smernice EU za spodbujanje kulturnega sodelovanja v mednarodnih odnosih EU. Predstavljati morajo dopolnjevalne in ne nadomestne ukrepe ob okrepljenem izvajanju finančnih podpor.
- **Oblikovati strateški pristop za zagotavljanje trajnosti** projektom oz. dejavnostim prek ureditve dolgoročnih finančnih spodbud.
- **Preprečiti drobljenje sredstev in slediti ciljem:** Program financiranja za KUS mora slediti zastavljenim ciljem, za odzivanje na nepredvidene okoliščine pa je treba zagotoviti dodatna sredstva za *ad hoc* ukrepe. Sredstva Ustvarjalne Evrope so bila doslej namreč podvržena številnim spremembam ciljev in prioritet, pri čemer so nove ali širše pobude okrnile osnovni proračun (npr. jamstveni mehanizem, poseben razpis za vključevanje beguncev, financiranje Evropskega mladinskega orkestra, pobuda Music Moves Europe za glasbeno industrijo).
- **Digitalne ovire in izzivi:** Poudarja se inovacije in pomen digitalnih tehnologij, toda EU še nima izoblikovane strategije. Nove tehnologije niso več »nove«. Še vedno povzročajo težave npr. digitalizacija vsebin in arhivov, ki je stroškovno izjemno zahtevna in (v Sloveniji) počasna, ustreznih finančnih ukrepov pa ni (niti v okviru Evropskega leta kulturne dediščine). Formati oz. nosilci vsebin se hitro spreminjajo in zastarevajo, pri čemer je ogrožen postopek arhiviranja. V primeru podprograma MEDIA (npr. razpis za razvoj projektov) je prioriteta »novi poslovni modeli« namenjena spodbujanju digitalnih inovacij ob tem pa se uporabljajo tradicionalni distribucijski modeli (kino, TV itd.). Obstoječi finančni viri prav tako ne podpirajo digitalne transmedijske inovacije, zato ustvarjalci le s težavo sami financirajo tovrstne projekte v kombinaciji s tradicionalnim filmskim žanrom.
- **Podpora za manjše izvajalce in male projekte:** Manjši izvajalci (npr. NVO) z omejenimi finančnimi in človeškimi viri so fleksibilni in prodorni, a za mednarodno povezovanje potrebujejo nacionalno podporo. Upoštevati je treba posebnosti malih držav in jezikov ter razdrobljenost trgov. Nameniti je treba več sredstev za male projekte.
- **Podpora za spodbujanje mobilnosti:** Oblikovati je treba sistem majhnih podpor za spodbujanje mobilnosti umetnikov, ustvarjalcev in strokovnjakov v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih, npr. za mednarodne

MOTOVILA

Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji, Pisarna: Upravna zgradba SEM, Metelkova 2, SI-1000 Ljubljana
E: info@ced-slovenija.eu T: +386 (0)1 300 87 87 www.ced-slovenija.eu
Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji je nacionalni informacijski urad programa EU Ustvarjalna Evropa (2014-2020).
Dejavnosti urada omogočata Ministrstvo za kulturo RS in Evropska komisija.

Center
Ustvarjalna
Evropa
v Sloveniji

M:

študijske obiske, za pripravljalne sestanke s partnerji, članarine v mednarodnih mrežah in/ali organizacijah, umetniške in delovne rezidence.

- **Podpora opolnomočenju sektorja:** Usposabljanje za predstavnike KUS.

Kako bi poenostavili administrativne postopke?

- **Nejasnost meril za izbor vlog:** Merila v smernicah razpisa (*Guidelines*) niso dovolj jasno razložena. Celoten dokument je napisan v zgoščnem birokratskem jeziku in ga je večinoma težko razumeti.

- **Poenostaviti postopek prijave in poročanja:** Čeprav so bila dobrodošla prizadevanja v zvezi s poenostavitvijo postopka (e-prijava), je v povprečju še vedno potreben en mesec za pripravo vloge, brez načrtovanja projekta.

- **Uvedba sistema pavšalnih podpor:** Dobrodošel bi bil sistem fiksnih zneskov podpor (*lump sums*) in preprostejši obrazci za prijavo in poročanje.

- **Spremljanje izvajanja projekta:** Neodvisni ocenjevalci bi morali spremljati izvajanje projekta in ga oceniti tudi po zaključku.

- **Uvedba večletnega financiranja tudi za MEDIA:** V primeru podprograma MEDIA vrnitev večletnega (dvoletno, štiriletno) financiranja v določenih shemah (npr. filmski festivali), saj bi stabilnost financiranja zagotavljala tudi kakovostnejšo izvedbo projekta.

- **Uvedba sheme malih podpor Kultura:** Oblikovati sistem za dodelitev podpor manjših vrednosti (pod 100.000 EUR).

- **Odgovornost partnerskih organizacij v projektih Kultura:** Trenutna porazdelitev odgovornosti (shema za projekte sodelovanja) je zelo problematična, posebej za manjše in finančno bolj ranljive NVO, ki z vodenjem evropskega projekta prevzamejo nesorazmerno veliko odgovornost v primerjavi s partnerji. Zato bi bilo smiselno v pogodbe in predvsem v postopke revizije uvesti mehanizme, ki bi finančno odgovornost med partnerji enakomerno porazdelili. Vodilne organizacije ob ugotovljenih nepravilnostih ali neizvajanju aktivnosti katerega od partnerjev namreč nimajo nikakršnih mehanizmov, s katerimi bi lahko zaščitile sebe in izvedbo projekta.

- **Zaostrovanje razpisnih kriterijev MEDIA izključuje manjše projekte:** Zaskrbljujoča je tendenca podeljevanja podpor večjim projektom, ki so finančno, partnersko in po izkušenosti že stabilni in ambiciozni (pogosto tudi komercialni). Možnosti uspešne kandidature manjših, eksperimentalnih ali regionalnih projektov se slabšajo. Zaostrovanje kriterijev v določenih shemah (razvoj projektov, festivali, distribucija) onemogoča prijavo obetavnim in/ali manjšim AV organizacijam.

- **Nagrada EUPL oz. neustreznost meril ocenjevanja prevodnih projektov Kultura:** Teža avtomatičnih točk za prevodna dela, ki so prejela nagrado [EUPL](#), prevlada nad drugimi prednostnimi kriteriji, kot so npr. manj zastopani žanri (poezija, otroška in mladinska literatura, strip oz. roman v stripu ...). Glede na to, da se EUPL podeljuje le za določen žanr (roman), so izključeni žanri že v izhodišču v neenakovrednem položaju (npr. poezija, strip ...).

Sistem nujnega vključevanja nagrajenih EUPL del v prevodne projekte vpliva na uredniške strategije založnikov in ga zato le-ti razumejo kot prisilnega in s tem problematičnega. Založnik brez nagrajenih EUPL del je skoraj po pravilu izključen, saj – skladno z aktualnim sistemom – ne bo prestopil minimalnega praga točk, potrebnih za sofinanciranje.

- **Več sinergij in podpore trajnosti projektom oz. primerom dobre prakse:** Uporabniki si želijo več sinergij v okviru razpisnih shem na ravni programa Ustvarjalna Evropa. Premalo je poudarka na kontinuiteti in stabilnosti uspešnih projektov – ni možnosti nadaljnega razvoja oz. podpore skozi isto ali komplementarne sheme, ko je projekt enkrat podprt. Trajnost je treba finančno omogočiti in s tem nagraditi dobre prakse, npr. projekte, ki so s strani Komisije ocenjeni kot »zgodba o uspehu (*success story*)».

MOTOVILA

Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji, Pisarna: Upravna zgradba SEM, Metelkova 2, SI-1000 Ljubljana
E: info@ced-slovenija.eu T: +386 (0)1 300 87 87 www.ced-slovenija.eu
Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji je nacionalni informacijski urad programa EU Ustvarjalna Evropa (2014-2020).
Dejavnosti urada omogočata Ministrstvo za kulturo RS in Evropska komisija.

Center
Ustvarjalna
Evropa
v Sloveniji

M:

Kakšne so sinergije/razlike med MEDIA in Kultura?

- **Razlike Kultura–MEDIA:** Negativen je prenos »konkurenčnosti, tržnosti« iz AV sektorjev na kulturnega ter razmerje proračuna (56 % vs. 31 %) in števila razpisnih shem v korist MEDIA, ki ima 14 razpisov v primerjavi z zgolj štirimi za Kulturo. Kultura omogoča manjše število podprtih projektov v primerjavi s predhodnimi programi, ki so ponujali še poseben razpis za sodelovanje s tretjimi državami in letne vsebinske fokuse. MEDIA podpira prakse, kot so veliki dogodki, znamenjenje, podeljevanje nagrad, tržnost in konkurenčnost, kar pa ni nujno prenosljivo na kulturni sektor.

- **Positivni učinki medsektorskega povezovanja in sodelovanja:** Da ima kultura pozitivne učinke na druga področja in politike (EU), npr. kohezijska politika, socialna vključenost, mednarodni odnosi, izobraževanje, raziskave in inovacije, rast in delovna mesta, sta s številnimi primeri dokazala tudi Culture Action Europe (CAE) in Budapest Observatory (več o publikaciji [Vrednost in vrednote kulture](#), feb. 2018). Zato bi morale evropske institucije in države članice EU zagotoviti, da se vsaj [1 % naslednjega večletnega finančnega okvira](#) dodeli kulturi na področjih različnih politik in programov financiranja EU, tudi v luči sklepov Sveta EU iz leta [2015](#), ki priznava vpliv kulture in njen prečni prispevek na področja drugih politik.

- **Višji proračun za Kulturo:** Na razpise Ustvarjalne Evrope prispe veliko število oddanih vlog, stopnja uspešnosti pa je nizka (ok. 12 %), predvsem zaradi omejenega proračuna. Po letu 2020 je treba nujno podvojiti proračun za kulturo (v absolutnem smislu), tako v primeru samostojnega programa za kulturo kot v tudi v primeru vključitve kulture v večji program. Ustvarjalna Evropa trenutno predstavlja zgolj 0,14 % skupnega proračuna EU (2014–2020), od tega je le 31 % za podprogram Kultura. Skromna razpoložljiva sredstva pa se še dodatno drobijo na različne nove pobude (npr. jamstvena shema, financiranje Evropskega mladinskega orkestra, Music Moves Europe). Kot je potrdil Evropski parlament, »Ustvarjalna Evropa trpi zaradi lastnega uspeha« in zasluži okrepljen proračun ([2017a](#); [2017b](#)).

- **Olajšati dostop do večine shem MEDIA:** Slovenski prijavitelji so kot vodje projektov zaradi svoje majhnosti in specifik slovenskega AV trga do sedaj uspešno sodelovali le v petih od štirinajstih MEDIA shem za financiranje (razvoj samostojnih in skupine projektov ter razvoj videoiger, distribucija tujih evropskih filmov, filmski festivali). Ostale, »večje« sheme so težje dostopne (posebej, ko je potreben močan in raznolik konzorcij izkušenih partnerjev ali pa predhodne izkušnje in domet aktivnosti): kot partnerji sodelujejo slovenske organizacije v treh (filmska vzgoja, dostop do trgov in kinematografi kot člani združenja Europa Cinemas) od sedmih preostalih shem (TV prikazovanje, spletna distribucija, prodajni agenti, usposabljanje in koprodukcijski skladi so sheme, kjer Slovenija ni zastopana).

Vključeni so tudi predlogi in komentarji, ki so jih prispevali uporabniki na naših dogodkih, npr. [Zdaj je čas!](#) (2017), javni posvet o mednarodnem sodelovanju [Nove perspektive kulturnih povezav](#) (2017) ali strokovni [posvet z založniki](#) iz Slovenije, Bolgarije, Hrvaške, Makedonije in Madžarske na Slovenskem knjižnem sejmu (2016). Prav tako se sklicujemo na in podpiramo mnenje [Culture Action Europe](#), ki poziva evropski kulturni sektor naj podpre zahtevo za večji proračun za kulturo po letu 2020.

MOTOVILA

Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji, Pisarna: Upravna zgradba SEM, Metelkova 2, SI-1000 Ljubljana
E: info@ced-slovenija.eu T: +386 (0)1 300 87 87 www.ced-slovenija.eu
Center Ustvarjalna Evropa v Sloveniji je nacionalni informacijski urad programa EU Ustvarjalna Evropa (2014–2020).
Dejavnosti urada omogočata Ministrstvo za kulturo RS in Evropska komisija.

Center
Ustvarjalna
Evropa
v Sloveniji